

Видатний хірург
Микола Скліфосовський
та його прижиттєві праці
у фондї бібліотеки
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Фото «М. В. Скліфосовський з родиною»

Микола Скліфосовський народився 25 березня (6 квітня) 1836 р. на хуторі Карантин поблизу м. Дубоссари Тираспольського повіту Херсонської губернії. Він виховувався в притулку для сиріт, навчався в Одеській гімназії, вищу освіту здобув на медичному факультеті московського університету.

У 1859 р. повернувся на батьківщину, працював в Одеській міській лікарні завідувачем хірургічного відділення, у 1870-71 рр. – професор Київського університету. 1863 р. захистив у Харкові дисертацію «Про кров'яну приматочну пухлину» та отримав ступінь доктора медицини. З 1866 р. стажувався закордоном – в Англії, Франції, Німеччині. Як військово-польовий хірург брав участь багатьох війнах. Під час російсько-турецької війни 1877-1878 рр. працював пліч-о-пліч з М. І. Пироговим та, оперуючи по кілька діб і працюючи в перев'язувальних пунктах хірургом-консультантом, отримав багатий практичний досвід.

Протягом 1880-1893 рр. очолював кафедру факультетської хірургії московського державного університету та хірургічну клініку, яку в короткий термін перетворив з маленької занедбаної лікарні в один з найкращих лікувальних комплексів Європи.

М. Скліфосовський – учень і послідовник М. Пирогова

Картина «Приїзд М. В. Скліфосовського в садибу Вишня»

З ініціативи Миколи Васильовича в російській імперії почали періодично проводити з'їзди хірургів. Навесні 1881 р. М. Скліфосовський приїжджав до садиби Вишня під Вінницею, щоб урочисто запросити свого вчителя М. І. Пирогова до Москви на святкування 50-річчя його наукової і лікарської діяльності.

Пізніше саме Скліфосовський запровадив серед лікарів збір коштів на побудову пам'ятника відомому хірургу, який було встановлено на Дівочому полі біля хірургічної клініки в Москві.

Вчений ще за життя заслужив світову славу.
Він був почесним членом Лондонського, Паризького,
Будапештського, Празького, Полтавського
та інших медичних товариств.

У 1900 р. через важку хворобу Скліфосовський повернувся на Батьківщину та оселився в с. Яківці (нині частина Полтави). Активно займався громадською діяльністю. Обирався губернським гласним, почесним мировим суддею полтавського повіту, членом Полтавського сільськогосподарського товариства. Займався благодійницькою діяльністю: побудував за власні кошти школу для сільських дітей, розраховану на навчання 40-45 учнів. На території закладу розкинувся садок, де учні могли проходити практику з садівництва та городництва.

В колі науковців його по праву називають найвидатнішим хірургом після М. І. Пирогова і найпопулярнішим лікарем після С. П. Боткіна. Науковець ввів багато нового й прогресивного в роботу московських і петербурзьких клінік: вперше в світі провів гастротомію та кістково-пластичну операцію, яка носить назву «замок Скліфосовського»; відкрив перший рентгенівський кабінет в російській імперії; запропонував проєкт реформи зуболікарської освіти в росії та ініціював створення приват-доцентури зубних хвороб при факультетській клініці московського університету. Він віртуозно володів технікою проведення стоматологічних операцій і навіть сконструював апарат для підтримки місцевого знеболювання розчином кокаїну під час операцій на щелепах і в ротовій порожнині.

Микола Васильович розробив систему організації медичної допомоги під час бойових дій, запровадив асептику та антисептику, а його методики лікування поранень грудної клітки й нині не втратили актуальності.

Також Скліфосовський сприяв жіночій медичній освіті та організації медичного факультету при Одеському університеті.

Фото «М. В. Скліфосовський біля ліжка хворого»

Полтавський маєток Скліфосовських

Маєток Скліфосовських займав площу в 600 десятин. З 1871 р. Скліфосовський щоліта відвідував, а з 1900 р. постійно жив у садибі. Господарство в повному розумінні слова було взірцевим. Тут застосовували восьмипільну сівозміну, запільні ділянки засівалися люцерною. Утримувалися коні, велика рогата худоба, свині, кури. Був сад з численними односортними насадженнями, невеликий виноградник різних сортів, плантація тутових дерев, промисловий город, пасіка, хмільник із проволочною підв'язкою хмелю. Микола Васильович був одним із перших хмелеводів в Україні. Для вивчення хмелеводства їздив до Баварії, Чехії і, повернувшись звідти, блискуче налагодив цю справу. Він був одним із засновників 1-го товариства хмільництва. По косогорах і ярах маєтку насаджували дуби, клени, берези, сосни, ялини, акації, шовковиці. За виняткову красу й доглянутість, садибу «Відрада» називали «Полтавською Швейцарією».

М. Скліфосовський поєднував аграрні роботи з працею хірурга, лікаря. На свої кошти побудував госпіталь для інвалідів російсько-турецької війни, в приміщенні якого нині знаходиться Музей Полтавської Битви. В окремому будиночку на садибі він безкоштовно приймав хворих селян з навколишніх сіл, робив складні операції в Полтавській земській лікарні, консультував хворих.

30 листопада 1904 р. після мозкового інсульту Микола Васильович помер.

Будинок М. В. Скліфосовського в Яківцях

Прижиттєві праці М. Скліфосовського у бібліотеці ВНМУ

Фонд документів і друкованих матеріалів М. В. Скліфосовського зберігається у Державному архіві Полтавської області. У фонді бібліотеки ВНМУ зберігаються видання, до створення яких безпосереднє відношення мав М. В. Скліфосовський.

Переклад праці Т. Кохера «Учение о Хирургических Операциях» (С.-Петербург, 1899) було здійснено під редакцією Скліфосовського. У книзі представлено описи тих методів оперативного втручання, в перевагах яких автор впевнився, працюючи протягом чверті століття. На рисунках показано напрямки проведення розрізів «маловажних нервів і незначительных артерій, ибо они попадают въ разрѣзы, къ которымъ придется особенно часто прибѣгать по причинѣ нѣкоторыхъ заболѣваній».

Микола Васильович написав передмову до праці А. Жамена і Ф. Террье «Руководство къ хирургической клиникѣ и патологии» (С.-Петербург, 1879), в якій охарактеризував книгу як «полное и хорошее клиническое руководство съ современными идеями патологической анатоміи и гистологіи».

Прижиттєві праці М. Скліфосовського у бібліотеці ВНМУ

2 прижиттєві статті хірурга, які було опубліковано в газеті «Врачъ» (С.-Петербург, 1890, Т. 11):

- ✓ «Идеальная холецистотомия»
- ✓ «Изсѣченіе опухоли печени (fibromyoma lipomatodes sarcomatodes hepatus)».

Микола Скліфосовський був одним з найвидатніших хірургів XIX ст. Його праця, реформи, винаходи дозволили врятувати життя мільйонів людей.

